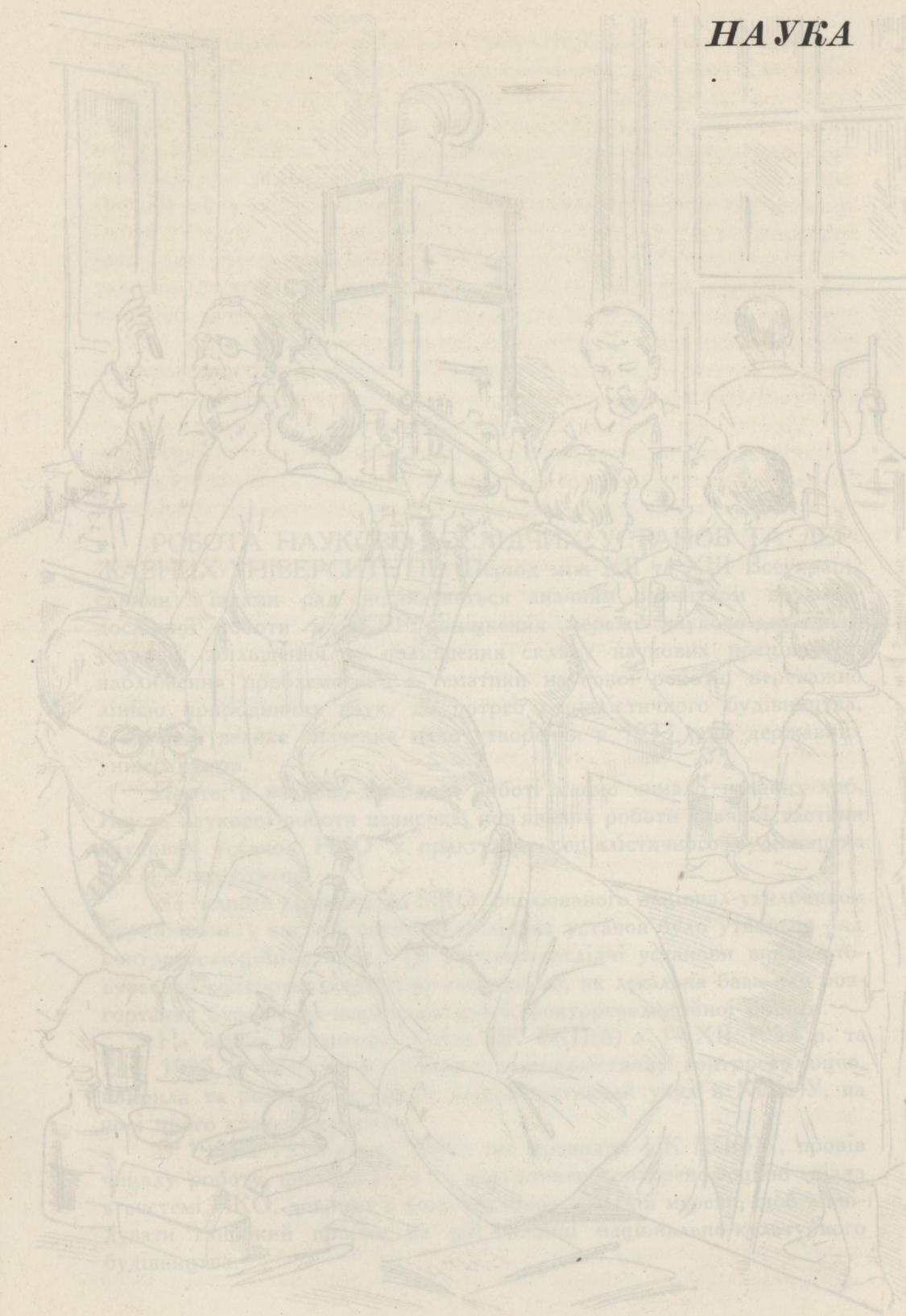

РОБОТА НАУКОВО-ДОСЛІДЧИХ УСТАНОВ ТА ДЕРЖАВНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ. Період між XII та XIII Всеукраїнськими з'їздами рад відзначається значним розвитком науково-дослідчої роботи в УСРР: зміцнення мережі науково-дослідчих установ; збільшення та поліпшення складу наукових працівників; наближення проблематики і тематики наукової роботи, переважно лінією природничих наук, до потреб соціалістичного будівництва. Особливо велике значення мало утворення в 1933 році державних університетів.

Проте, в науково-дослідчій роботі маємо чимало великих хиб. Якість наукової роботи невисока, пов'язання роботи значної частини наукових установ НКО з практикою соціалістичного будівництва все ще недостатнє.

За старого керівництва НКО, очолюваного націонал-ухильником Скрипником, у системі науково-дослідчих установ було утворено ряд контрреволюційних кубел. Ці науково-дослідчі установи використовувались контрреволюційними елементами, як легальна база для розгортання буржуазно-націоналістичної, контрреволюційної роботи.

На основі історичних ухвал ЦК ВКП(б) з 14.XII 1932 р. та 24.I 1933 р. КП(б)У розгромила націоналістичну контрреволюцію, викрила та розгромила новий націоналістичний ухил в КП(б)У, на чолі якого стояв Скрипник.

В 1933 і 1934 роках НКО, під проводом ЦК КП(б)У, провів чималу роботу, щоб викрити та розгромити контрреволюційні гнізда в системі НКО, зокрема в його науково-дослідчій мережі, щоб ліквідувати глибокий прорив на цій ділянці національно-культурного будівництва.

МЕРЕЖА НАУКОВО-ДОСЛІДЧИХ УСТАНОВ. На час XII з'їзду рад в системі НКО було 59 наукових закладів та ряд науково-дослідчих кафедр при навчальних закладах. Але перші роки п'ятирічки вимагали перебудови цієї мережі. Треба було щільно пов'язати науково-дослідчі установи з роботою у певній галузі господарського та культурного будівництва. Разом з тим велика кількість дрібних науково-дослідчих кафедр при вишах явно себе не виправдала.

Протягом 1930 року проведена реорганізація мережі науково-дослідчих установ. Цю перебудову проведено лінією передачі ряду наукових закладів відповідним наркоматам та укрупнення науково-дослідчих закладів: утворення науково-дослідчих інститутів замість великої кількості дрібних кафедр. В наслідок цієї реорганізації в системі НКО лишилось 49 науково-дослідчих закладів.

Проте і ця мережа мала ряд істотних хиб. Головна з них — розпорошеність науково-дослідчих установ і, в зв'язку з цим, недостатня пов'язаність їхньої роботи та наявність дрібних науково-дослідчих установ, що не могли забезпечити потрібної організації наукової роботи.

За останні 1½—2 роки НКО переглянув мережу науково-дослідчих установ і більшість наукових установ була включена до системи державних університетів, що сприяло пов'язанню роботи науково-дослідчих закладів та поліпшило її якість. На кінець 1934 року мережа наукових установ НКО складалась з 14 науково-дослідчих інститутів, 4-х обсерваторій, 4-х ботанічних садків, 2-х науково-дослідчих станцій, Книжкової Палати. Разом 25 науково-дослідчих установ. Крім того, 13 науково-дослідчих інститутів лишилось у системі Всеукраїнської Академії Наук, що з 1934 року безпосередньо підлягає Раднаркомові.

БОРотьБА ПРОТИ НАЦІОНАЛІСТИЧНОГО ШКІДНИЦТВА. Як уже відзначалось вище, контрреволюційна націоналістично-шкідницька робота у системі наукових закладів НКО була особливо широко розвинута.

У науково-дослідчій мережі Наркомосу за старого керівництва утворились контрреволюційні гнізда, що були місцем концентрації ворожих, шпигунських елементів та опорною базою їх контрреволюційної роботи. Такі контрреволюційні гнізда були утворені у ВУАН, Інституті Шевченка, Інституті мовознавства, Інституті польської пролетарської культури, УНДПі, Інституті матеріальної культури, наукових бібліотеках, зокрема у ВБУ і т. ін.

Типовим для лінії поведінки класово-ворожих сил, що скупчувались по наукових установах, було сполучення безпосередньої контрреволюційної шпигунської роботи з націоналістичним шкід-

ництвом у галузі науки та підготовка молодих наукових кадрів. Контрреволюціонери видавали націоналістичну наукову продукцію, фальсифікували марксизм-ленінізм, скупчували навколо себе ворожі радянській владі елементи.

Прикладом може бути друкована продукція історичних установ Всеукраїнської Академії Наук таких авторів як Шамрай, Малиновський та ін., що фальсифікували історичний процес України, обгрунтовуючи її відрив від Радянського Союзу і орієнтацію на фашистську Німеччину та Польщу.

Всеукраїнська Академія Наук була місцем, де скупчувалися класово-ворожі, націоналістичні сили.

Продукція науково-дослідчої роботи ВУАН, особливо в галузі соціально-економічних та літературознавчих наук, являла собою одверті класово-ворожі вияви, або ж приховану ворожу контрабанду.

Ось кілька характерних прикладів:

На початку 1933 р. видруковано 10-й номер «Етнографічного Вісника», де вміщено статтю Міртова «Словник донецького гірника», що являє одверту контрреволюційну вихватку. Автор статті «доводить», що донецькі шахтарі є наносний «блатний» елемент, який розмовляє «блатною» мовою. Міртов подає такий «лексикон» гірників Донбаса: «бухой» (п'яний), «кенать» (спать), «кіча» (в'язниця), «легавий» (інтелігент), «мандро» (хліб) і т. д. Характерно, що цю нахабну контрреволюційну вихватку надруковано після передмови, де викладено націоналістичні позиції етнографії та заперечується потреба боротьби за марксоленінську методологію.

Другим характерним прикладом класово-ворожої контрабанди у науковій роботі є стаття Малиновського у «Записках соціально-економічного відділу ВУАН» — «Історичне і психологічне коріння Радянської конституції», де автор намагається довести, що історичним попередником радвлади є... Богдан Хмельницький. За автором Жовтнева соціалістична революція є історичний катаклізм, що несподівано спіткав Росію і Україну.

Нарешті, можна згадати про контрреволюційну роботу, що її під керівництвом ефремівця Могилянського проводила протягом 14 років «біографічна комісія», яка за цей час підготувала до друку одну літеру «А» та почасти «Б» і «В». До біографічного словника увійшли такі «українські діячі» як російський чорносотенний письменник Арцибашев, цукрозаводчик Бродський, бандит Ангел. Проте, забули включити тт. Артема, Антонова-Саратовського — колишнього наркома внутрішніх справ УСРР та ряд інших партійних діячів.

Контрреволюційну роботу класовому ворогові вдавалося проводити у ВУАН тому, що він зумів проникнути до керівних органів ВУАН (Левицький, Артемський, Камишан тощо).

Кубло буржуазних націоналістів утворилось в Інституті Шевченка. Усі керівні посади тут посідали націоналісти-контрреволю-

ціонери. За директора Інституту був контрреволюціонер з партквитком у кишені, колишній український есер Пилипенко. На чолі основного сектора шевченкознавства стояв контрреволюціонер Річицький. На чолі інших секторів стояли також буржуазні націоналісти — учасники ліквідованої контрреволюційної організації «Українського національного центру». Директором літературного музею при Інституті Шевченка був колишній член Центральної ради, член «Українського національного центру» Панченко.

Це контрреволюційне ядро зосередило навколо себе класово-ворожі елементи — колишніх білих офіцерів, попів, куркулів.

Контрреволюційну роботу провадила також і київська філія Інституту Шевченка, на чолі якої стояв Дорошкевич.

Вся ця зграя старанно запроваджувала контрреволюційну націоналістичну фальсифікацію творів Шевченка, перетворювала його на прапор імперіалістичної інтервенції проти Радянського Союзу (у цьому треба особливо відзначити роботи Дорошкевича та Річицького). Усувалися з роботи Інституту партійні кадри. Намагалися показати, що на Радянській Україні нема умов для вивчення шевченкознавства. Для цього з 68 тем за планом Інституту на 1932 р. лише 2 теми стосувались питань шевченкознавства.

В галузі теоретичної та практичної роботи з книгою націоналістичні сили звили собі кубло в стінах «Всенародної Бібліотеки України». Орудював тут до 1931 року ефремовець Пастернак, а з 1921 р. петлюрівець з партквитком Миколенко. Науковими справами керував націоналіст Еваніцький — в минулому професор духовної академії, а також духовний академік Оксіюк, секретар гетьманського уряду за кордоном Козловський, націоналісти Ясинський, Максименко тощо. Скупчилося тут понад 4 десятки вихідців з попів, офіцерів, вихідців з духовних шкіл, духовних академій тощо. Їхня шкідницька робота виявлялася в таких формах: гноїли книги, консервували старі дуже цінні більшовицькі видання, не допускали до бібліотеки робітників та червоноармійців, саботували наукову роботу, консервували книги актуальні, політично витримані й просуvalи націоналістичні.

Цю контрреволюційну зграю викрито з ініціативи НКО та місцевої РСІ. Замість усунутих з роботи на працю висунуті молоді комсомольські кадри, а робота перебудована відповідно до завдань соцбудівництва.

Класово-ворожі націоналістичні виступи були в Харківському державному університеті.

Викладач Королівський доводив, що за часів радянської влади Україна лишилася в стані колонії, що «інерція колоніальної політики російського царату щодо України була настільки велика, що треба було кілька років (після революції), щоб подолати її». Це класово-вороже твердження він намагався довести, фальсифікуючи цитати з праць тов. Сталіна.

Контрреволюційним кублом був також Інститут польської культури. На чолі Інституту до осені 1933 року стояв шпигун-контрреволюціонер Скарбек, а на посаді вченого секретаря і керівника історичного відділу — контрреволюціонер Добжинський; на керівній роботі в галузі літератури стояли шпигуни: Палітур, Струханчук, Органіщук.

Фактично Інститут польської культури — це була вивіска, під якою Скарбек концентрував контрреволюційні шпигунські елементи.

За останній час почали поживляювати свою діяльність недобитки контрреволюційного троцькізму, що блокувався з українськими та іншими націоналістами. Так, у Харківському університеті сконцентрувалася група троцькістів, що їх у свій час вигнано з ВУАМЛІН'у. Ці троцькісти і націоналісти фальсифікували навчальні програми, протягуючи троцькістські та націоналістичні концепції (так у програмі з історії та економіки ними було знято положення про те, що троцькізм є передовий загін контрреволюційної буржуазії). Вони намагалися взяти в свої руки підготовку молодих наукових кадрів. Поширювали книжки з троцькістською та націоналістичною контрабандою.

Під безпосереднім проводом ЦК КП(б)У контрреволюційні гнізда у науково-дослідних установах рішуче розгромлені, наукові установи очищені від контрреволюційних, буржуазно-націоналістичних елементів. Разом з наукового та педагогічного складу науково-дослідних установ та держуніверситетів було вичищено 268 чол., з них буржуазних націоналістів 170. Проведена велика робота по висуванню на наукову роботу молодих наукових радянських кадрів.

НАУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ НАУКОВО-ДОСЛІДЧИХ УСТАНОВ. За період між XII та XIII Всеукраїнськими з'їздами рад у роботі наукових установ системи НКО, головним чином лінією природничих, хемічних та фізико-математичних наук, є значні досягнення. Проблематика та тематика науково-дослідних установ у цих галузях наблизилась до потреб соціалістичного будівництва. Наслідки деяких робіт уже використовуються в промисловості та сільському господарстві. Проте треба визнати, що це пов'язання ще не є достатнє.

Значно гірший стан науково-дослідчої роботи в галузі соціально-економічних наук. Наукова продукція цілком недостатня. Ряд праць мали яскраво виражений ворожий характер, до наукової продукції проникла контрреволюційна націоналістична контрабанда. Лише після розгрому націоналістичної контрреволюції в науково-дослідних установах НКО було досягнуто серйозних успіхів і в соціально-економічних науках.

Наведемо кілька прикладів розгортання науково-дослідчої роботи:

В галузі математики. Науково-дослідчий інститут математики і механіки в Харкові протягом останніх років перебудував свою роботу, давши рішучу відсіч класово-ворожим спробам ізолювати Інститут від участі в соціалістичному будівництві.

Інститут наполегливо опрацьовує апарат математичних обчислень в розробці вищої алгебри, диференційні та інтегральні рівняння в їх застосуванні до конкретних питань енергетики, техніки тощо.

В галузі хемії. Велику роботу провів Інститут фізичної хемії у Дніпропетровську. Ця робота розгорталася лінією опрацювання теорії каталізу, розробки теоретичних проблем електрохемії та її технічного застосування, лінією розробки фізико-хемічних методів аналізу, зокрема, спектрального аналізу металів. Лише за 1933 рік Інститут фізичної хемії підготував до друку і опублікував 45 наукових праць та 2 оригінальні підручники з фізичної хемії.

В галузі геології та географії науково-дослідчі установи НКО займалися вивченням копалинних багатств України. Харківський і Дніпропетровський геологічні інститути провели геологічні обстеження Донбаса і виявили нові родовища сировини і способи її застосування в металургійній промисловості. Геолого-розвідкові партії Харківського геологічного інституту відкрили ряд нових родовищ корисних копалин, зокрема бурого вугілля в районі Змійова.

Науково-дослідчий інститут географії та картографії розробив кілька тем, спрямованих проти українського націоналізму на географічному фронті. Інститут розробив ряд фізико-географічних та економ-географічних карт України та включився в роботу по складанню географічного атласу світу. Інститутом організована і проведена урядова експедиція до Центрального Тянь-Шаня, що має велике наукове значення.

В галузі біології, зоології та фізіології. Харківський зоолого-біологічний інститут розгорнув вивчення хемічних і фізіологічних змін у крові й органах тварин в залежності від віку та умов існування. Ці роботи мають чимале значення для розвитку соціалістичного тваринництва. Інститут лише протягом 1933 року виготовив до друку та надрукував 31 наукову роботу.

Велике наукове значення мають роботи Дніпропетровської гідробіологічної станції. Станція провела вивчення змін гідробіології порожистої частини Дніпра у зв'язку з побудовою греблі Дніпрельстану та затопленням порогів. Велике господарське значення мають роботи станції щодо розробки однорічної культури коропа — сазана. Нині на базі цих дослідів розвивається кілька потужних рибних господарств.

Між XII та XIII Всеукраїнськими з'їздами рад наукові установи НКО провели ряд наукових експедицій: гідробіологічну експедицію по вивченню змін у водяному населенні порожистої частини Дніпра;

Харків

З'їзд викладачів природознавства середньої школи

гідробіологічну експедицію на р. Десну з метою вивчення умов розвитку рибного господарства. З найважливіших експедицій, організованих по соціально-економічній вертикалі, треба відзначити такі: чорноморська археологічна експедиція (працює кілька років над виявленням і дослідженням античної культури на узбережжі Чорного моря); археологічна експедиція по дослідженню території Дніпрельстану (пам'ятники матеріальної культури докласового суспільства); Мізенська палеолітична експедиція, що має чимале археологічне значення; експедиція для дослідження історії промисловості на Україні та інше.

Велика робота проведена в галузі шевченкознавства. Після розгрому контрреволюційного кубла в Інституті Шевченка та затвердження нового керівництва Інституту розгорнулось збирання рукописів і картин Шевченка. Почали видання академічної збірки творів Шевченка. Видано окремі твори Шевченка, зокрема, «Кобзар». Організована Шевченківська картинна галерея. Будується великий меморіальний будинок — музей та пам'ятник у м. Харкові.

Стан наукових кадрів. Разом із зміцненням науково-дослідчих установ зростали кількісно і поліпшувались якісно кадри наукових працівників. Кількість наукових працівників зросла з 966 чол. на кінець 1929 року до 1.093 чол. на I.X 1934 р. Коли

мати на увазі те, що чимало науково-дослідчих установ було передано до інших наркоматів, а також те, що замість псевдонауковців та класово-ворожих елементів, знятих з роботи, на наукову роботу висунуті нові радянські наукові кадри, то зростання дорівнює близько 30%.

Значно покращав якісний склад науковців. Коли, наприклад, у 1928 р. робітників було 29 (3%), а селян—173 (17,9%), то на 1.X 1934 р. маємо: робітників—154 (14,8%), а селян—265 (24,2%).

За національною ознакою наукові працівники розподіляються так:

Роки	укр.	рос.	євр.	інші
1929 . . .	424	260	137	45
1934 . . .	480	767	241	55

Збільшився прошарок членів КП(б)У та ЛКСМУ. Коли на кінець 1929 р. партійців та комсомольців було 52, то на 1.X 1934 р. є 298 (зростання з 5,4% до 27,3%). По різних галузях науки розташування партійних сил не однакове. Найслабший прошарок комуністів серед наукових працівників астрономічних обсерваторій.

Найкраще забезпечені партійним складом науково-дослідчі установи соцек вертикалі, при чому 33% членів партії цих установ мають партстаж від 1917—20 рр.

Перекваліфікація наявного складу наукових працівників показала, що кваліфікація науковців значно підвищилась. В цьому велику роль відіграла постанова уряду про введення наукових ступнів та наукових звань.

Значно поліпшився матеріальний стан наукових працівників. Збільшився середній розмір зарплати (від 170 до 350), поліпшено постачання, провідні групи науковців забезпечені академпайками, а видатні учені—персональними ставками в 500—700 крб. на місяць.

Підготовка молодих наукових кадрів проводиться через інститут аспірантури. На 1.X 1934 р. в науково-дослідчих закладах системи НКО навчається 654 аспіранти. Якісний склад аспірантури в порівнянні з 1929 р. значно покращав: робітників було 13,6%, а на 1.X 1934 р. є 34,7%; селян-колгоспників та трудящих одноосібників було 37,5%, а нині є 32,5%; службовців та інших було 48,9%, тепер є 28,6%.

Організація підготовки аспірантури протягом останніх років покращала, але в цілому навчальна робота аспірантури досі ще не стоїть на належній височині, не впорядкована ще справа з програмами, відсутня систематична проробка курсів, а перевантаження аспірантів іншою роботою, не зв'язаною з фахом, заважає зростанню наукового рівня аспірантури.

Щоб поліпшити справу готування наукових кадрів, НКО ліквідував аспірантуру по дрібних закладах (Кам'янець-Подільський інститут, Одеський та Київський історичні музеї тощо). Для аспіран-

тури всіх науково-дослідчих закладів заведені чіткі профілі, індивідуальні плани навчання.

Готування аспірантів зосереджено в держуніверситетах та місних науково-дослідчих закладах. Щоб розвантажити аспірантів від іншої роботи, НКО видав розпорядження про заборону аспірантам 1-го року навчання брати педагогічну роботу та про встановлення для аспірантів 2-го і 3-го року навчання норми педнавантаження не більше 20 годин на місяць.

Разом із збільшенням вимог до аспірантури НКО дбав за поліпшення матеріального стану. Пересічний розмір стипендії збільшено з 170 до 230 крб.

Житлові умови аспірантури, особливо в Києві та Харкові, незадовільні й досі.

Державні університети. Державні університети на Україні утворено восени 1933 р. (постанова ЦВК СРСР від 12.IX-32 р). Організація університетів обумовлювалася потребою піднести наукову й навчальну роботу на вищий щабель, відповідно до завдань переможного соцбудівництва.

На Україні утворено 4 держуніверситети: в Києві, Одесі, Харкові та Дніпропетровську.

В систему університетів входять такі факультети:

1. Харківський держуніверситет:

а) фізико-математичний, б) хемічний, в) біологічний, г) геологічний, д) географічний, е) економічний, ж) історичний, з) літературно-мовний.

2. Київський держуніверситет:

а) фізико-математичний, б) хемічний, в) біологічний, г) геологічний, д) географічний, е) історичний, ж) літературно-мовний.

3. Одеський держуніверситет:

а) фізико-математичний, б) хемічний, в) біологічний, г) економічний, д) історичний.

4. Дніпропетровський держуніверситет:

а) фізико-математичний, б) хемічний, в) біологічний, г) геологічний, д) економічний.

Всі факультети і відділи забезпечені відповідною навчально-літературною базою: кабінетами, лабораторіями, навчальним обладнанням.

При всіх університетах організовано бібліотеки на базі фондів колишніх університетів та інститутів фізхеммату і профосвіти.

Університетські бібліотеки одержують один обов'язковий примірник всіх наукових видань, які виходять на Україні, що значно збагачує їхні книжкові фонди.

В системі університетів організовані кафедри, де навчальна робота поєднується з науковою. В цьому році на наукову роботу держуніверситетів видані чималі асигнування: Київському—250.000 крб.;

Харківському — 55.000; Одеському — 50.000; Дніпропетровському — 40.000.

В навчальній роботі держуніверситетів є певні досягнення: підвищена дисципліна, покращені методи роботи. Навчальна робота проходить на засадах пов'язання лекційного викладу професорів із самостійною проробкою матеріалів студентами, з працею в семінарах та лабораторіях під керівництвом доцентів та асистентів. Налагоджений облік навчальної роботи, введені сесії, за допомогою яких підсилено контроль в навчальній роботі над студентами і викладачами.

Проте дуже ще багато хиб в якості навчальної роботи. Поруч з недостатнім фахово-теоретичним рівнем і загальною освіченістю (один доцент при вступі до ІЧП в тексті на 20 рядків зробив 86 помилок), ще є й рештки троцькістів та націоналістів, які просували в студентські маси ворожі троцькістські програми та літературу, як це недавно виявлено в Харківському й Київському університетах.

Протягом року свого існування університети провели велику роботу в готуванні кваліфікованих кадрів педагогів та фахівців різних галузей знання. У 1934 році випущено з державних університетів 108 чол.

На 1.IX 1934 р. у держуніверситетах УСРР навчаються 6.700 студентів проти 6.198 минулого року.

Показники якісного складу студентів держуніверситетів такі:

Робітників на кінець 1933 р. було 2.250 (36,4%), а на 1.IX 1934 р. є 2.822 (40,8%).

Зріс також процент студентів з колгоспників та трудящих одноосібників: на кінець 1933 р. було 1.130 (18,2%), а на 1.IX 1934 р. є 1.378 (19,9%). Процент службовців зменшився з 45,9% 1933 р. до 39,3% у 1934 році.

За національним складом маємо збільшення українців: з 3.490 чол. на кінець 1933 р. до 3.952 на 1.IX 1934 р. (56,3% в 1933 р. до 57,2% у 1934 р.). Росіян маємо на 1.IX 1934 р. 11,8%, змін проти минулого року майже немає. Євреїв — 27,5%, інших національностей 3,5%.

Процент студентів членів партії трохи зменшився, а членів ЛКСМУ збільшився на 1,1%. Членів партії та комсомольців серед студентів університетів — 45,7%.

Професорів та викладачів державні університети мають 860 чол., що за соціалом розподіляються так: з робітників — 129, з селян — 160, з службовців та інших — 571. Серед загального складу викладачів є 180 членів партії та 53 члени ЛКСМУ.

Здійснюючи постанови уряду про надання вчених звань та вчених степенів, Наркомос провів цього року кваліфікацію всього викладовського складу державних університетів. Під час кваліфікації встановлено, що значну частину професорських та доцентських посад займали люди, які не мали відповідної наукової кваліфікації.

Так, наприклад, з 134 кандидатів на кваліфікацію професора кваліфіковано лише 56 чол. та допущено до виконання обов'язків професорів 21 чол. З 103 кандидатів на кваліфікацію доцента кваліфіковано 32 чол. та допущено до виконання обов'язків доцентів 9.

За минулий навчальний рік значно зміцнився матеріальний стан держуніверситетів. Якщо в 1933 р. на Інститут фізхеммату та профосвіти, на базі яких утворилися університети, та безпосередньо для університетів в 1933 р. було асигновано 9.719.200 крб., то на 1934 рік кошторис держуніверситетів складає 13.475.633 крб., що перевищує асигнування 1933 р. на 3.776.433 крб.

Крім того, в процесі реалізації кошторису зверх асигнувань за кошторисом було додатково асигновано 799.500 крб., з них на обладнання наново утворених історичного та географічного факультетів — 200.000 крб., на поліпшення харчування студентів — 155.000 крб., на ремонт навчальних приміщень та гуртожитків — 334.500 крб. та на навчальне обладнання і утримання гуртожитків — 110.000 крб. Отже, в цілому кошторис держуніверситетів на 1934 р. порівняно з кошторисом 1933 р. збільшено на 4.575.933 крб.

Таке збільшення асигнувань дало змогу частково поповнити кабінети та лабораторії, зокрема, розгорнути нові історичні та географічні кабінети, поповнити бібліотеки новою літературою, провести капітальні ремонти та частково поліпшити матеріально-побутові умови студентів.

Все ж таки потрібно зазначити, що й досі матеріальний стан студентів не можна вважати за задовільний.

Треба відзначити все ще недостатнє устаткування та обладнання гуртожитків та по деяких університетах незадовільну роботу студентських їдалень (Харківський університет).

Зміцнена також матеріальна база науково-дослідчих інститутів. Асигнування на наукову роботу зросли з 5.030.000 перед XII з'їздом рад до 16.658.000 (включаючи ВУАН). Отже асигнування на наукову роботу порівняно з 1929 роком зросли втриє.

Основні завдання дальшого розгортання наукової роботи на Україні такі:

а) Спрямування роботи науково-дослідчих установ на наукове опрацювання таких проблем: використання енергетичних ресурсів України, паливо, машинобудування, раціоналізація використання транспорту, зокрема водних шляхів, дальше розгортання роботи по відшукуванню нових мінеральних добрив тощо.

б) Науково-дослідчі інститути педагогічної вертикалі в центрі науково-дослідчої роботи повинні поставити питання про шляхи дальшого підвищення якості роботи школи, зокрема, методів навчання та обліку педпроцесу, розгорнути роботу над узагальненням практичного досвіду роботи початкової та середньої школи, і остаточно викоренити фашистські та націонал-ухильницькі концепції в галузі педагогіки.

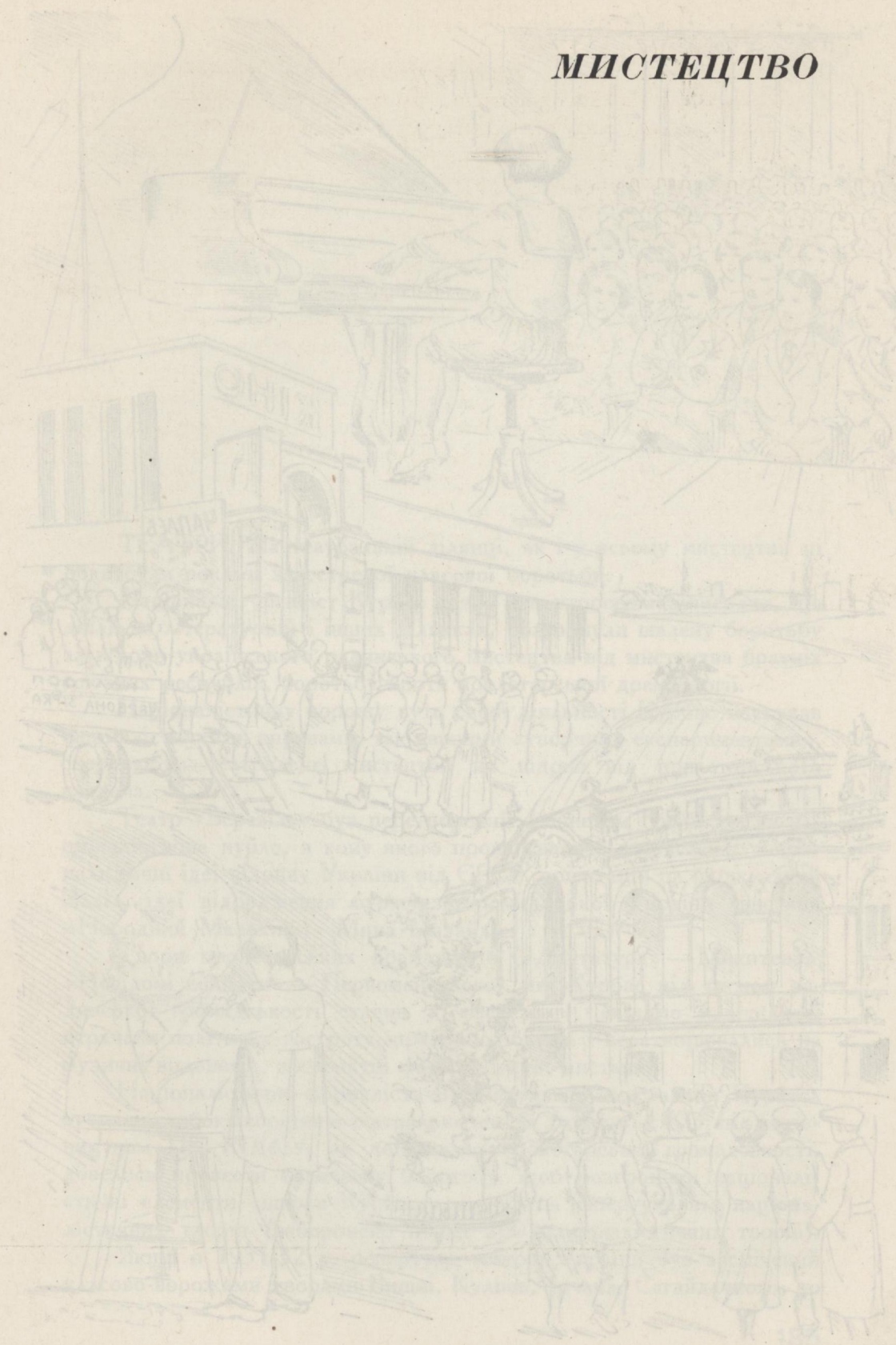
в) Особливо велику увагу треба приділити боротьбі за якість. Загострення класової боротьби на теоретичному фронті вимагає великої класової пильності. Нещадна боротьба проти буржуазно-націоналістичної контрабанди, проти «наукової» халтури, боротьба за високу ідейно-політичну й наукову якість продукції.

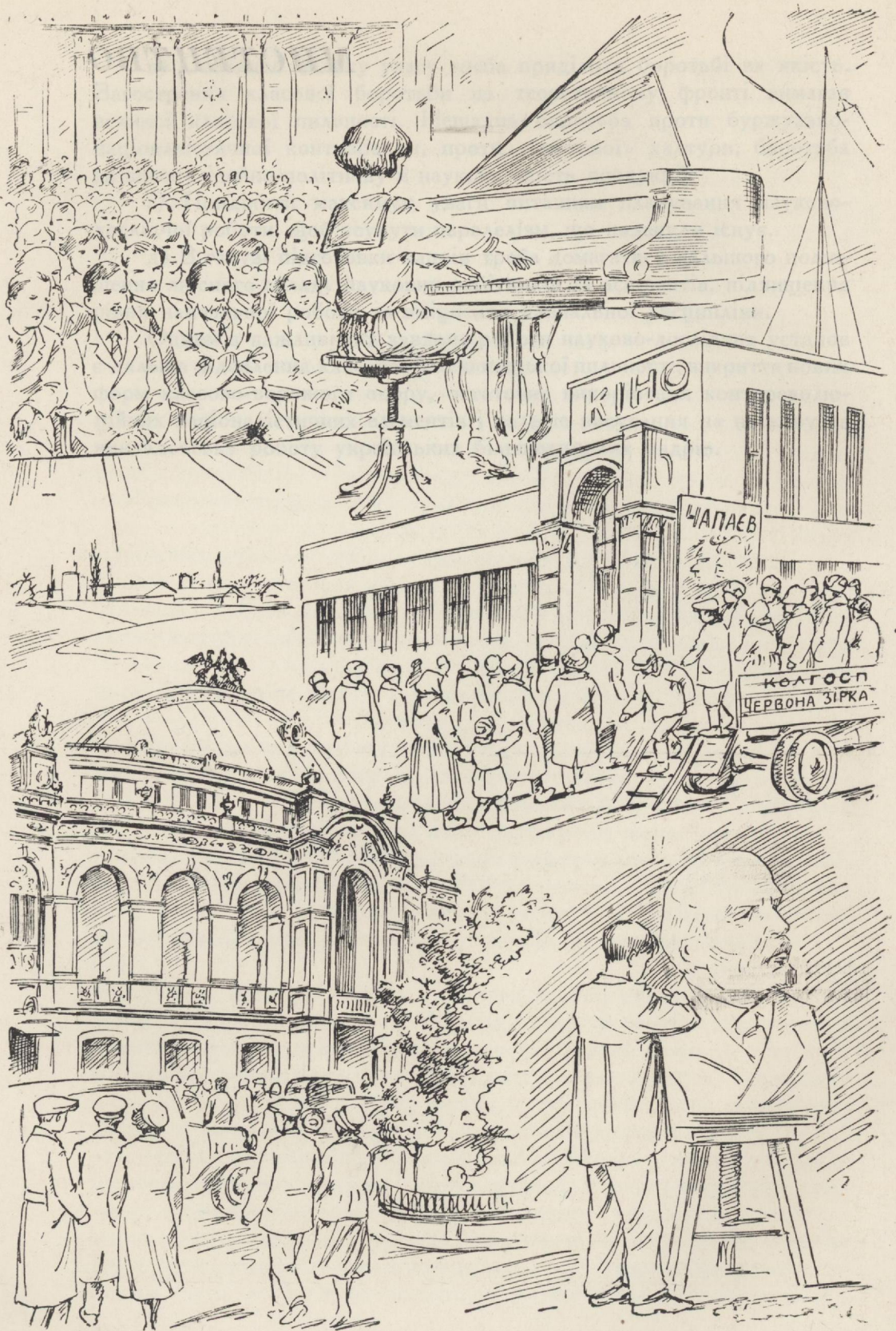
г) Приділити максимум уваги питанням планування науково-дослідчої роботи, щоб усунути паралелізм, що подекуди існує.

д) В галузі підготовки кадрів треба домагатися дальшого поліпшення якісного складу наукових робітників та аспірантів, підвищення рівня навчальної роботи та зміцнення навчальної дисципліни.

Одним з важливіших завдань роботи науково-дослідчих установ є дальше підсилення класової більшовицької пильності, викриття нових форм класово-ворожого опору, остаточне викорінення контрреволюційних націоналістичних елементів і дальше висування на наукову та викладавську роботу українських більшовицьких кадрів.

МИСТЕЦТВО

ТЕАТРИ. На театральній ділянці, як і у всьому мистецтві, ці роки були роками загостреної класової боротьби.

Націоналіст фашист Курбас разом з контрреволюціонерами, що діяли на літературній і інших ділянках, розгорнули шалену боротьбу за відрив українського радянського мистецтва від мистецтва братніх союзних республік, боротьбу проти пролетарської драматургії.

Націоналістичну ворожу суть своєї діяльності Курбас маскував формалістичними вправами, так званими «творчими експериментами», скеровуючи театральне мистецтво на відрив від пролетарського глядача.

Театр «Березіль» був перетворений фашистом Курбасом на націоналістичне кубло, з кону якого пропагувались фашистські, націоналістичні ідеї відриву України від СРСР, орієнтація на буржуазний Захід, ідеї відродження буржуазно-поміщицької України (вистави «Народний Малахій», «Мина Мазайло» і т. ін.).

Твори пролетарських драматургів («Диктатура» — Микитенка, «Невідомі солдати» — Первомайського), які Курбас під тиском радянської громадськості ставив у «Березолі», свідомо калічилися, втрачали політичну гостроту, правдоподібність і перетворювались на музичні видовища, абстрактні формалістичні вистави.

Націоналістично-формалістична діяльність і настанови Курбаса пустили глибоке коріння в театральне життя України. НКО, під керівництвом ЦК КП(б)У, за допомогою пролетарської громадськості, довелось провести величезну боротьбу, щоб розгромити націоналістичні елементи «школи Курбаса», очистити репертуар від націоналістичних творів (заборонено понад 200 націоналістичних творів).

Якщо в 1931-32 р. репертуар театрів України був засмічений класово-ворожими творами Вишні, Куліша, Ірчана, Сагайдачного, то

з кінця 1933—34 рр., після розгрому націоналістичної контрреволюції, репертуар театрів очищено від класово-ворожих та халтурних творів.

Замість старих націоналістичних перекладів опер, в 1933-34 р. оперні театри України опрацьовують нові доброякісні переклади («Фауст», «Кармен», «Травіата» і т. ін.). Було заборонено щось коло 20 націоналістичних перекладів п'єс: Ровинського, Чернова, Старицької-Черняхівської і ін.

В боротьбі з класово-ворожими націоналістичними ідеями гартувалася й зростала українська радянська драматургія. Творча продукція наших драматургів лише за один останній рік зросла незрівняно з минулими роками (Корнійчук — «Платон Кречет», «Загибель ескадри»; Микитенко — «Птахи і комахи»; Левітіна — «Наступ»; Первомайський — «Вагрова ніч»; Городської — «Останній раунд»; Мокрієв — «Зустріч з мертвими»; Вевюрко — «Мій ворог»; Кочерга — «Майстри часу» і ін.).

Значно зросла творчість російських драматургів на Україні. П'єси українських драматургів поширені й у театрах інших республік.

Всесоюзний урядовий конкурс підкреслив велике зростання української драматургії — п'єси Корнійчука, Кочерги премійовані.

За спеціальним замовленням НКО виготовлено такі п'єси для робітничо-колгоспних театрів: «Мобілізовані зорі» — Гак; «Криголам»,

Харків, Театр російської драми

„Чапаєв“

Художник Турбін

„Інтервенти“

«Зигзаги» — Мізюна; «Стоколос» — Недолі; «Замах» — Юхвіда; «Урожай» — Нечая; «Совість» — Мамонтова; «Вишнева долина» і «Скарб» — Суходольського та ін. Подана допомога 20 драматургам для написання великих драматичних творів.

Крім кращих творів української драматургії та творів драматургів братніх республік, в репертуарі наших театрів багато класичних п'єс таких драматургів, як: Шекспір, Шіллер, Островський, Мольєр, Тобілевіч, Котляревський, Грібоєдов, Гоголь, Горький, Франко, Гольдоні, Лопе-де-Вега, Кальдерон, Бенджонсон, Сухово-Кобилін, Шолом-Алейхем і ін.

Значно зросла і якість роботи театрів. Через систему мистецької освіти в ряді театрів актори та режисери значно піднесли свій фаховий і теоретичний рівень. Зросли й зміцніли кадри молодих режисерів («Березіль», харківський «Театр Революції», одеський «Театр Революції» і ін.). Поширився зв'язок українського театального мистецтва та драматургії з мистецтвом братніх республік, зокрема з РСФРР. Налагоджені зв'язки і гастролі московських і ленінградських театрів на Україні.

Проведена творча перебудова театру «Березіль». Робота театру «Березіль», з часу оновлення його керівництва, зростання кадрів молодії режисури, акторів, вибір кращих творів радянської драма-

Київ

Театр Державної опери

тургії в репертуар театру — свідчать про творче піднесення і початок перебудови театру.

Це яскраво видно з таких цифр охоплення глядача:

1933 рік	В и с т а в	Глядачів
Вересень	„Хазяїн“	7
	„Плацдарм“	2
	„Маклена Грасе“	4
Жовтень	„Хазяїн“	7
	„Маклена Грасе“	12
	„Змова Фієско в Генуї“	6
Листопад	„Хазяїн“	10
	„Маклена Грасе“	1
	„Змова Фієско в Генуї“	2
Грудень	„Загибель ескадри“	25
Січень, Лютий,	„Загибель ескадри“	—
Березень	„Мартин Боруля“	—
	„Криголам“	—

Чималу роботу провели театри України по організації робітничого глядача. Великі підприємства у містах часто купують цілі вистави. Це пояснюється і роботою театрів з глядачем і ростущими культурними вимогами робітництва.

Починаючи з 1931 р., значно зростає мережа театрів України. В 1931 р. на Україні було 77 театрів, тепер 91 театр. Таке зростання театрів на Україні, насамперед, іде лінією зростання периферійних та робітничо-колгоспних театрів. Робітничо-колгоспних театрів було в 1931 р. — 18, а тепер — 32. Отже, РКТ за ці роки кількісно зросли майже вдвоє (на 14 одиниць), що і становить основну цифру збільшення театрів на Україні. До цього треба додати, що в рахунок 76 театральних колективів 1931 р. входило до 15 так званих трудколективів театрів, які ліквідовані і замінені державними театрами.

Особливо помітне зростання театрів, що обслужують національні меншості. Коли російських театрів в 1931 р. було тільки 9 і цифра ця складалась в значній частині з трудколективів, то в 1934 р., після

Київ

Заняття студії балету

Київ Польський театр

„Міщанин шляхтич“

Харків „Театр Революції“

„Часовщик и курица“

Київ, Театр ім. Франка

„Чудесний сплав“

зняття націоналістичного керівництва НКО, нараховується 17 російських театрів.

Ось показники зростання нацменівських театрів:

	1931 рік	1934 рік кінець
Російських театрів	9	17
Єврейських „	6	8
Німецьких „	—	1
Болгарських „	—	1
Грецьких „	1	1
Молдавських „	1	1
Польських „	—	1

За звітний період розгорнулось велике будівництво нових приміщень для театрів. Збудовано новий театр на Дніпробуді, світового значення за своїм технічним устаткуванням, Червонозаводський театр у Харкові, будується величезний оперний театр у Харкові, єврейський театр у Києві і ряд великих театрів—палаців культури в Донбасі. За цей час капітально відремонтована значна кількість великих театральних приміщень Києва, Харкова, Одеси, Дніпропетровська та Донбаса.

Для зрослої мережі робітничо-колгоспних театрів створений спеціальний репертуар і кращі п'єси перекладені на мови нацменшостей. Є вже і перші оригінальні п'єси мовами нацменшостей для німецького, грецького та інших театрів. Репертуар РКТ очищено від

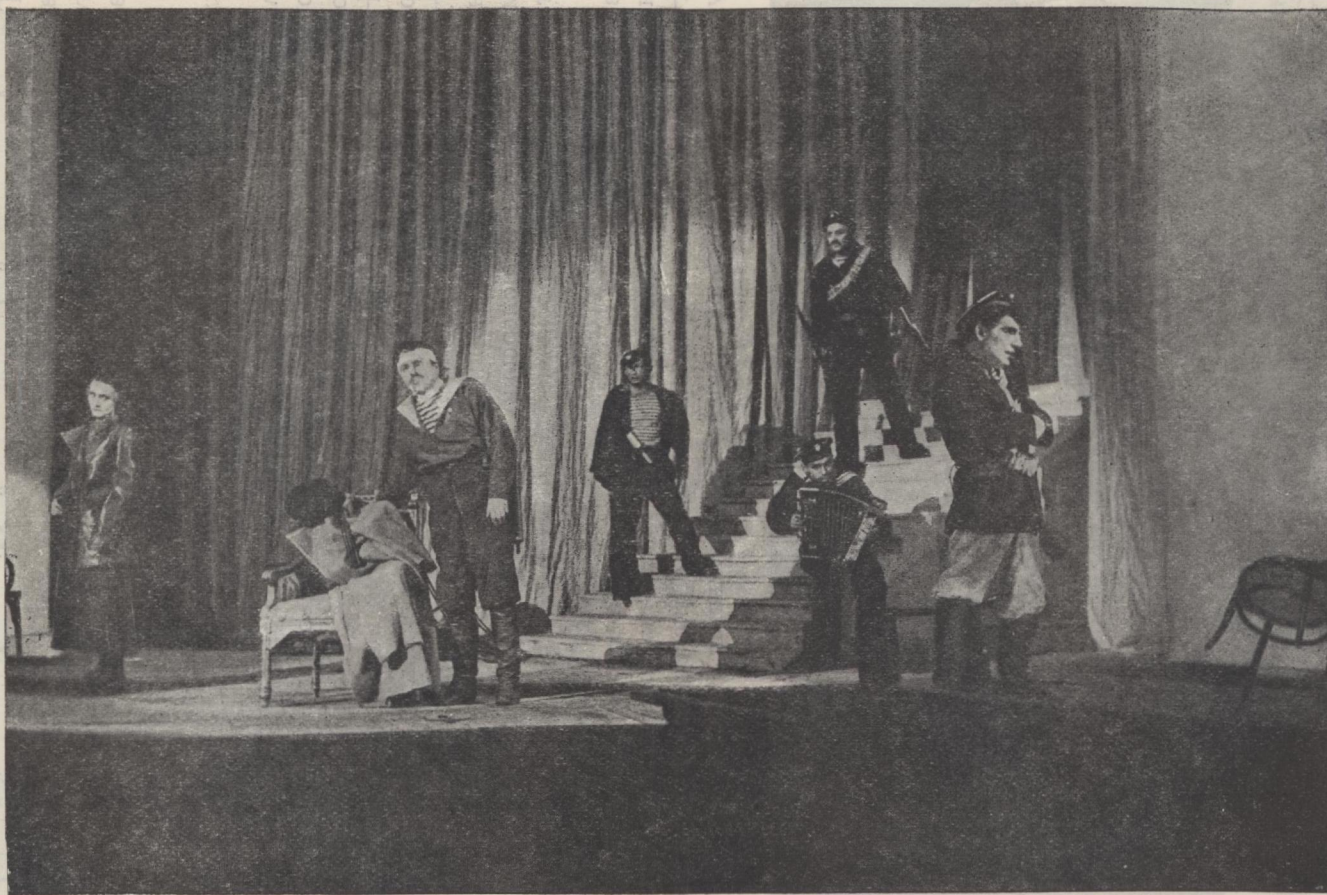
націоналістичних творів, від халтури та пристосовщини. Найпопулярніші автори в РКТ — Микитенко, Кіршон, Шкаркін, Гольдоні, Гулак-Артемівський, Котляревський, Мізюн, Лавренєв тощо. Надзвичайно велику допомогу РКТ подали політвідділи МТС та радгоспів. Тепер перед РКТ величезне завдання — обслуговування ново-збудованих кінотеатрів на селі.

МУЗИКА. Націоналісти чимало нашкодили і на музичній діяльності. Вони використовували для своїх шкідницьких цілей творчість радянських композиторів. Це особливо яскраво виявилось в музичних оформленнях п'єс для театру «Березіль» за часів курбасівщини. Націоналістичні настанови бачимо ми також і в музично-видавничій роботі тих часів. Видавалися різні музичні збірки, де одверто пропагувалися ворожі погляди на все російське. Характеристикою настанови, яка була в музично-видавничій практиці, може служити передмова до одного з піонерських збірників. У цій передмові сказано таке: «Є нові пісні російські. Вони гарні змістом, але музика чужа і слова чужі». В музично-видавничій практиці тих часів (до 1933 р.) все було скероване на повне ігнорування музичних потреб національних меншостей. Твори друкувалися виключно українською мовою. Нині це виправлено і нове видавництво «Мистецтво» друкує твори українською, російською, єврейською та іншими мовами.

Київ, Театр ім. Франка

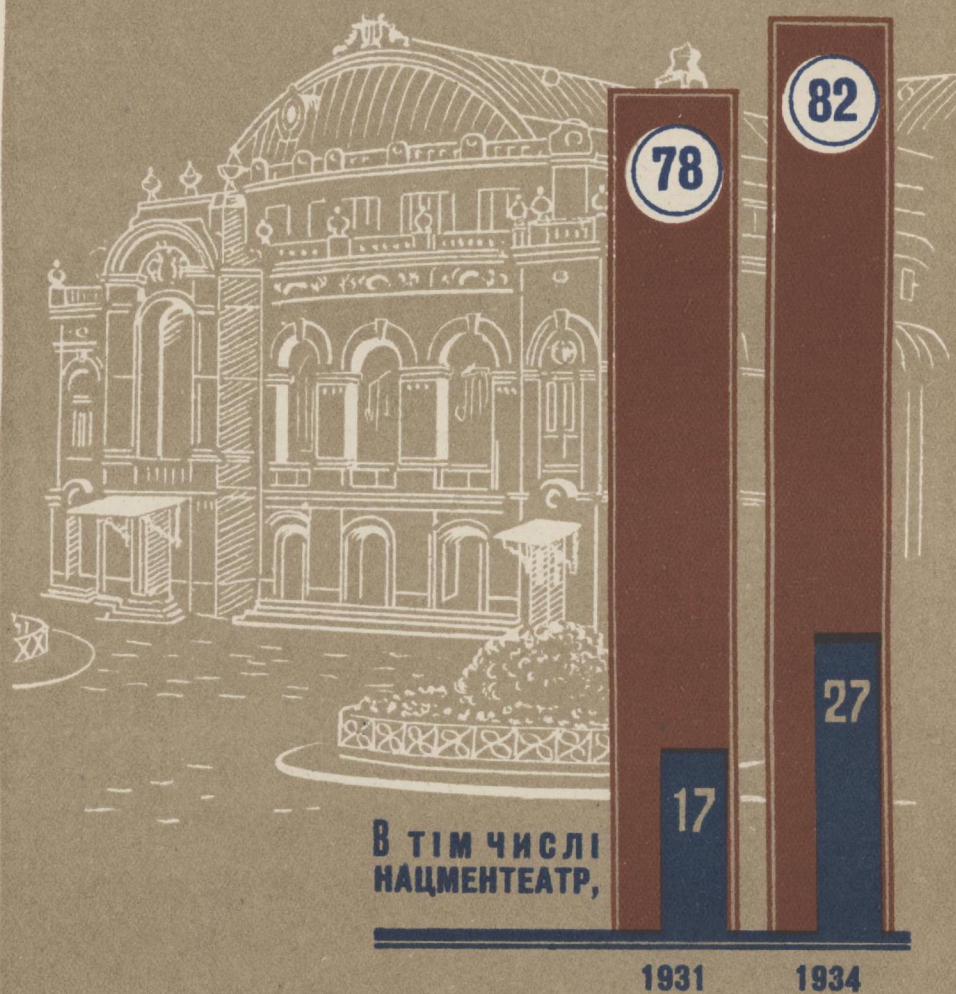
„Заколот“

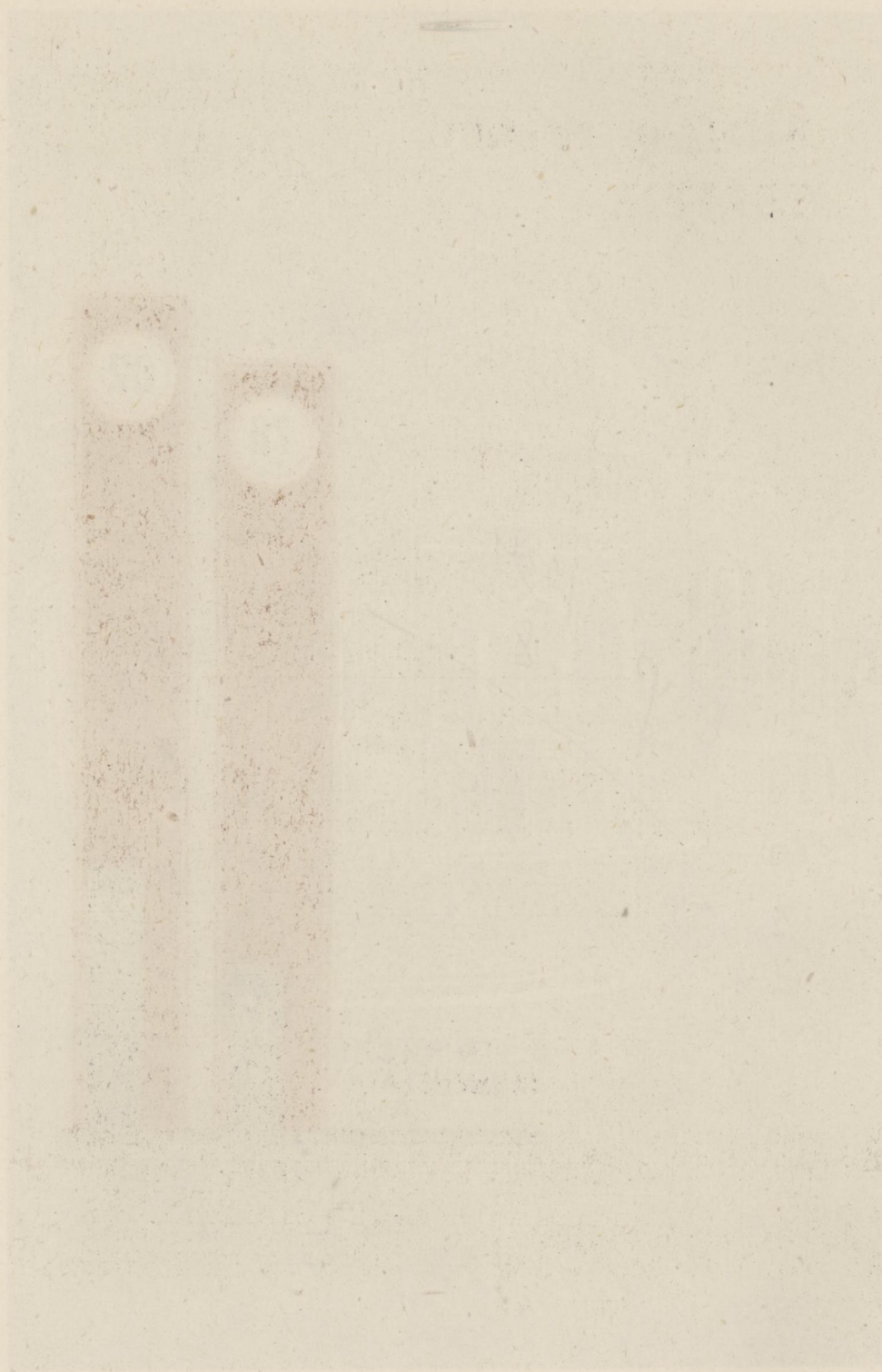
Харків, Театр „Березіль“

„Загибель ескадри“

ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ ТЕАТРІВ

ТЕАТРИ НАРОДНОГО КОМІСАРІАТУ ОСВІТИ УСРР

Київ, Польський театр

„Міщанин шляхтич“

Київ, Театр ім. Франка

„Загибель ескадри“

Націоналістичні петлюрівські недобитки особливо ретельно сіяли націоналістичну отруту на такій ділянці, як музикознавство. Підтримувані Скрипником такі «музикознавці» як Хоткевич, Костенко, Грінченко друкували і поширювали свої «музикознавчі» праці, пропагуючи націоналістичні теорії. У таких книжках, як «Музичні інструменти українського народу» — Хоткевича, в монографії про Стеценка — Грінченка, в книжці «Народна пісня та музика українська» — Костенка та в його ж монографії про композитора Севицю пропагувалося теорію самобутності української нації. Тут намагались обґрунтувати відрив України від СРСР.

Так само розгромлено націоналістичне кубло, яким був кабінет музичної етнографії за керівництвом Квітка. В цьому кабінеті роками маринувались тисячі прекрасних пісень, їх не використовували тому, що, за словами Квітка, «кабінет не ставив за своє безпосереднє завдання сприяти такій творчості», кабінет не хотів, щоб краща пісенна спадщина стала здобутком мас.

Тепер НКО взяв цю справу до своїх рук і готує до видання понад 5.000 пісень, притягуючи до обробки їх кращих майстрів-композиторів УСРР та РСФРР.

Закінчено 1-й том академічного видання української народної

пісні та виготовлено десять випусків художньої серії в обробках композиторів.

За цей час надзвичайно зросли композиторські кадри. Якщо в 1931 р. було 48 професіоналів-композиторів, то на сьогодні на Україні працюють 97 композиторів. НКО в 1933, 1934 рр. провів значну роботу по контракції творчості композиторів. Якщо протягом 1932-33 р. було зроблено замовлення лише 7 композиторам, то в цьому році НКО законтрактував творчість 86 композиторів, які регулярно надсилають свої твори. Крім цього, організована контракція оргбюро спілки радянських музик на 30 композиторів.

В 1933 та 1934 рр. значно збільшується творчість радянських композиторів УСРР. Закінчено та є в роботі композиторів 10 опер та балетів, 67 симфонічних творів, 12 звукових фільмів, 33 соло-співів, 133 масових пісні, 198 дитячих пісень, 23 марші, 17 танків, 134 обробки народних пісень, 19 квартетів та чимало творів інших жанрів.

З великих музичних творів треба вказати такі: Козицький закінчив оперу «Невідомі солдати»; Нахабін закінчив балет «Міщанин з Тоскани»; Данькевич закінчує оперу «Трагедійна ніч»; Йориш

Харків, Єврейський держтеатр

„Цвей кунилемл“

Київ, Єврейський театр

„Рекрути“

Київський Єврейський театр

Київський Єврейський театр

Харків, „Театр Революції“

„Ета“

Київ, Театр ім. Франка

„Майстри часу“

переробив оперу «Запорожець за Дунаєм» та працює над оперою «Гайдамаки»; Жданов працює над оперою «Жакерія»; Рибальченко працює над балетом «Комунерос».

Створено ряд видатних симфонічних творів, що їх відзначили на Першому всеукраїнському конкурсі. До таких премійованих творів належить: «Героїчна поема» та «Штурм Тракторного партизанами» — Коляди, твір для великого симфонічного оркестру; героїчна комсомольська увертюра — Тица; великий твір для хору читця та симфонічного оркестру — «Ми стаємо на варті Дніпрельстанів» — Борисова; героїчна увертюра — Костенка; марш Далекосхідної армії для великого симфонічного оркестру — Хоменка.

Значно збільшена матеріальна база музичного мистецтва за останні роки (лише на замовлення репертуару в 1933-34 р. витрачено 170 тис. крб.). Це дало можливість зміцнити такі висококваліфіковані одиниці, як заслужена капела «Думка», «Євоканс», Харківський симфонічний оркестр та інші.

Зовсім ліквідована приватна антреприза. Зміцнені обласні філармонії як з боку матеріального, так і кваліфікованими кадрами.

Значно розгорнута музично-видавнича робота, що на 1934 р. охоплює вже до 1.000 нотних аркушів проти 600 минулого року. Якщо до 1931 року не було видано жодного капітального твору радянських композиторів, то за ці роки видано і видається ряд капітальних творів.

Зросли кадри музик-виконавців. І всеукраїнський та І всесоюзний конкурси виконавців, що відбулися за цей період, свідчать про

велике зростання талановитих кадрів музик-виконавців. Десятки співаків, піаністів, скрипаків, віолончелістів є вже на сьогодні прекрасними майстрами музики, які несуть музичну культуру в широкі маси трудящих. На Всесоюзному конкурсі виконавці з УСРР одержали ряд премій, що в свій час відзначив уряд СРСР (Гіллельс, Гайдай, Притикіна, Благовідова, Фіхтенгольц та ін.).

Нині розгорнута підготовча робота до II всеукраїнського та II всесоюзного конкурсу виконавців. Десятки таких талановитих виконавців, як Гольтфарб, Фельдман, Строна, Кремез, Гуревич та ін., вихованих нашими музичними навчальними закладами, готуються демонструвати ще більші, ще вищі досягнення радянських митців.

Харків, Єврейський держтеатр

„Цвей кунилемл“

Київ, Театр ім. Франка

„Диктатура“

Українські радянські виконавці одержали також премії на Міжнародному шопенівському конкурсі у Варшаві (Луфер, Сагалов).

Зростають і зміцнюються хорові колективи, симфонічні оркестри, квартети, тріо тощо. Щороку народжуються нові колективи. На сьогодні на Україні існують такі музичні одиниці: капела «Думка», симфонічний оркестр НКО, «Євоканс», харківська хорова державна капела, Хорова капела ім. Леонтовича, тріо ім. Бетховена, Українське державне тріо, тріо ім. Шуберта, квартет ім. Чайковського, єврейська хорова робітнича капела, струнний квартет ім. Вільома, струнний квартет ім. Леонтовича, Український вокальний ансамбль (УВА), східний етнографічний художній ансамбль (ВЕХА), симфонічний оркестр народних інструментів (СОНІ), хор Радіо-центру, зразкова капела бандуристів (полтавська), перша київська капела бандуристів.

МУЗИЧНО-ТЕАТРАЛЬНА ОСВІТА. Система музично-театральної освіти за час між XII та XIII Всеукраїнськими з'їздами рад стала чіткішою, відповідно до ухвал партії та уряду про школу, про підготовку високоякісних мистецьких кадрів.

1930—31 років було три музично-театральні виші (Харків, Київ, Одеса). Всі музично-театральні технікуми УСРР, утворені на базі музпрофшкіл, в основному існували на самооплаті з частковою дотацією з місцевого бюджету, що забезпечувала технікуми дуже незначною мірою. Орієнтація на самооплату в основному перешко-

джала пролетаризації навчальних закладів. До цього ще треба додати абсолютну невизначеність цільового напрямку цих шкіл, бо вони готували кадри без визначення певної кваліфікації. Це все характеризує той скрутний стан з підготовкою музично-театральних кадрів, що був на той час.

Організація музичних та музично-театральних технікумів на базі колишніх музпрофшкіл, взяття їх на держбюджет створило передумови до поліпшення матеріального стану та пролетаризації музично-театральних навчальних закладів.

Це можна бачити з таких даних:

Соціальний та партійний склад інститутів

Роки	Робітн.	Колгосп.	Трудящ. одноосіб.	Служб.	Член. КП(б)У	Член. ЛКСМУ
1930 - 31 . .	30,7	0,1	9,7	59,5	1,8	8,5
1933 - 34 . .	40,5	4,6	3,7	51,2	3,2	21,4

Соціальний та партійний склад технікумів

Роки	Робітн.	Колгосп.	Трудящ. одноосіб.	Служб.	Член. КП(б)У	Член. ЛКСМУ
1930 - 31 . .	36,2	11	7,9	44,9	0,8	11
1933 - 34 . .	38,1	16,7	5,7	39,5	1,7	19,1

Київ, Державна опера

„Кармен“

Київ, Єврейський театр

„Рекрути“

Якщо в 1930-31 р. музтехнікум або музвідділ музично-театрального технікуму мав факультет масового музвиховання, що готував керівників хорів та оркестрів для роботи з дорослими та дітьми, тобто робота зосереджувалась на одній особі, то, починаючи з 1932 р., фахи диференціювалися і технікум готував вузьких фахівців для проведення музично-виховного процесу окремо в клубах, підприємствах, радгоспах, колгоспах, серед дорослих, і окремо керівників музичного виховання дітей.

В 1932-33 р. номенклатуру цих відділів визначається ще точніше, як от, наприклад, відділ клубно-інструкторський, що готує керівників самодіяльного мистецтва, та відділ дитмузвиховання, що готує працівників для роботи серед дітей. Таку ж реорганізацію проведено і в інших відділах мистецьких навчальних закладів.

Харків, Єврейський держтеатр

„Цвей кунилемл“

Художник Дергуз

„Колгоспне весілля“

Слід відзначити, що до навчальних мистецьких закладів пролізли націоналістичні елементи, які провадили політично-шкідницьку роботу. Їхні буржуазно-націоналістичні та формалістичні концепції викрив Наркомос в Харківському музично-театральному інституті, знявши керівництво та очистивши склад викладачів. Крім того, проведено детальне обслідування всіх мистецьких вишів і технікумів, в наслідок чого знято: в Київському муздраматичному інституті ряд викладачів (Пудін, Бабій); в Дніпропетровському музтеатральному технікумі (Лучко); в Київському музтехнікумі (Сергієнко). Всі вони протягували класово-ворожі теорії.

Одною з основних хиб у підготовці фахівців було те, що навчальні плани були перевантажені великою кількістю загальноосвітніх дисциплін і дуже мало приділялось уваги фаховому навчанню. План з циклу загальноосвітніх дисциплін з системи інших галузей освіти механічно переносили на систему мистецької освіти. До цього слід додати, що багато шкоди було зроблено протягом 1930-31 та 1932-33 навчальних років запровадженням так званого «колективного методу навчання гри на музичних інструментах та співів», що по суті був шкідницько-лівацьким закрутом у музично-театральній школі. В навчальних планах 1933-34 р. додержано співвідношення між кількістю годин з фахових та загальноосвітніх дисциплін (75—80% фахових дисциплін).

Яскравим показником підвищення якості виховання є Всеукраїнський та Всесоюзний конкурси молодих виконавців, а також Всеукраїнський конкурс музтеатральних навчальних закладів, що відбувся в червні 1934 р. У Всеукраїнському фініші вишівського конкурсу брали участь 86 студентів, з яких премійовано 59. Конкурс був великим стимулом до підвищення якості роботи навчальних закладів. Така форма перевірки роботи зацікавила всі навчальні заклади, представники яких висловили побажання, щоб систематично проводились такі конкурси.

Проте, мистецькі навчальні заклади мали ряд хиб у своїй структурі, що негативно відбивалися на роботі. Насамперед, ця структура відрізнялася від системи мистецької освіти братніх республік і особливо від системи РСФРР. Це було наслідком політики старого керівництва НКО в галузі загальної освіти і, зокрема, в галузі мистецтва.

Друга хиба структурного порядку полягала в тому, що вища і середня ланка мистецької освіти зовсім були не пов'язані між собою. Це призводило до паралелізму і часто-густо давало такі наслідки, що випускники інституту мистецькою кваліфікацією були нижчі за випускників технікуму. До того ж середня ланка освіти зовсім не була забезпечена потрібною методично-фаховою допомогою з боку вишу.

Щоб це ліквідувати, Наркомос, за постановою РНК, реорганізував систему мистецької освіти. Ця реорганізація уніфікує систему мистецької освіти з мистецькою освітою РСФРР, ліквідуючи націоналістичне перекручення на цій ділянці, і дає змогу підняти якість підготовки кадрів.

Художник Турбін

Перекоп

Художник Шульга

Рибацький колгосп

Художник Шульга

Трипільська трагедія

В наслідок реорганізації системи музтеатральної освіти маємо тепер на Україні консерваторію, що охоплює та зв'язує середній та вищий ступінь музичної освіти, а саме: дитячу школу, технікум та вищу школу, які тепер перебувають під одним організаційним та методичним керівництвом. Консерваторія своєю структурою забезпечує зв'язок і поступовість переходу від одного ступеня навчання до другого і тим самим уникається паралелізму та підвищується якість підготовки кадрів.

Консерваторія (виш) готує висококваліфікованих солістів-співаків та інструменталістів (фортепіано, оркестрові інструменти, арфа тощо), диригентів опери та симфонічних оркестрів, композиторів-педагогів, хормайстрів, капельмейстрів духових оркестрів, керівників самодіяльної музичної роботи та дитячого музвиховання. Технікум є підготовчий ступінь до вишу, а також випускає клубних інструкторів, керівників масової самодіяльної музичної роботи, вчителів дитячого музвиховання, акомпаніаторів, оркестрантів, співаків кваліфікованих хорів та капел. Дитяча музшкола в основному готує до технікуму.

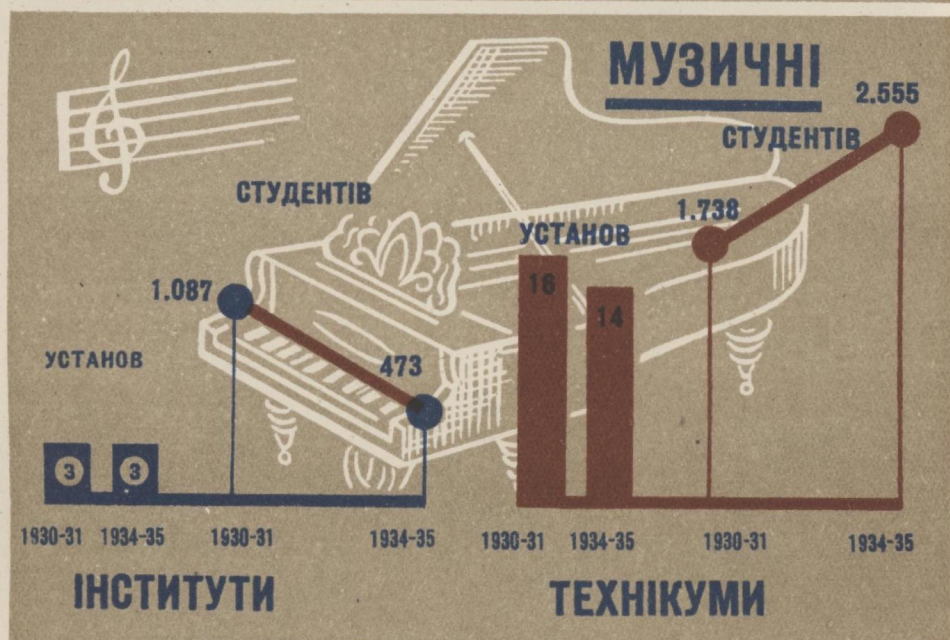
Театральний інститут готує акторів та режисерів профтеатрів, театральні технікуми готують до театального вишу і крім того інструкторів самодіяльних драмгуртків, а також акторів для робітничо-колгоспних театрів.

1932-33 року організовано при муздрамінститутах науково-дослідчі кафедри з секціями: теоретичною, фортепіановою та оркестровою. З реорганізацією системи музтеатральної освіти науково-дослідчі кафедри організовано при консерваторії. При консерваторіях також організована школа майстрів для удосконалення обдарованих виконавців, що закінчують музиш.

Розгорнуто мережу музкурсів та дитячих музстудій. За останній рік маємо 30 музстудій та 7 музкурсів для дорослих без відриву від виробництва, а також робітничі консерваторії.

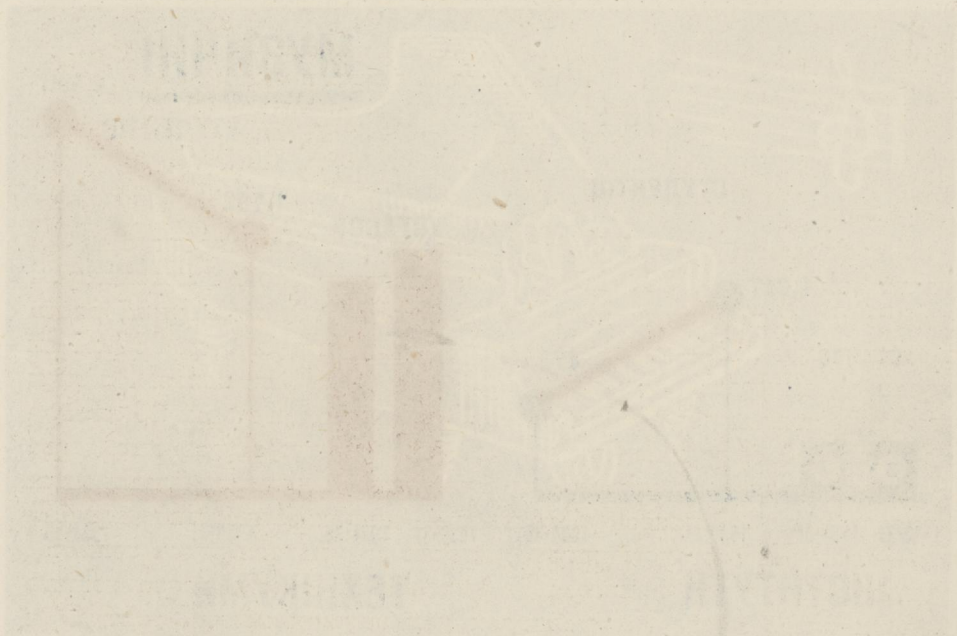
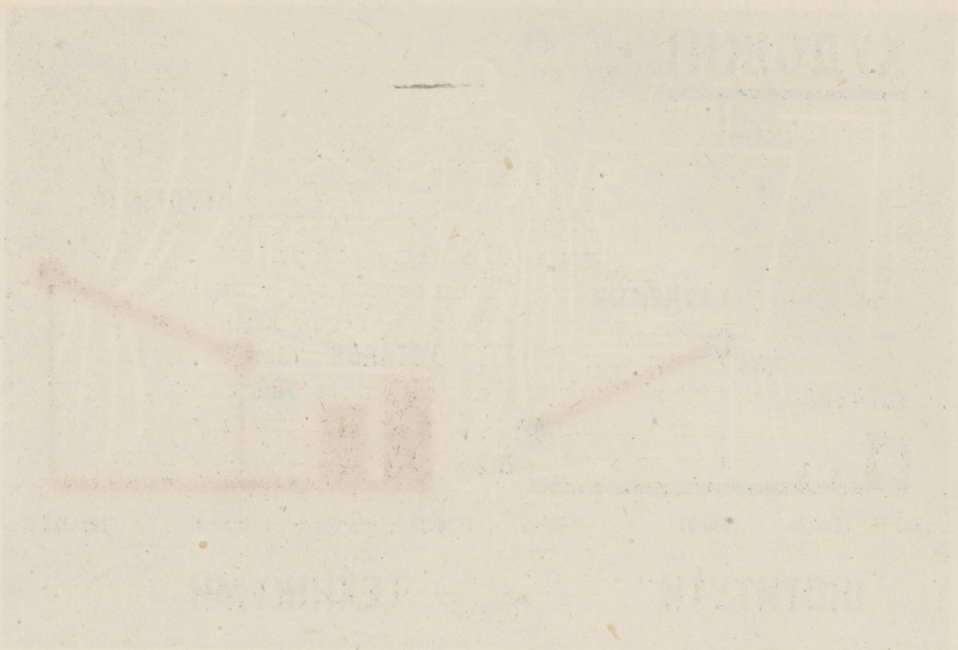
Частину дитячих музишкіл взято на утримання державного та місцевого бюджету, як от дитяча музшкола імені заслуженого професора Столяревського в Одесі, де навчаються особливо обдаровані діти, дитяча школа при Харківському музтехнікумі, дитяча музична школа при Київській консерваторії. Високообдаровані діти цих шкіл, а також дитячих музстудій у Вінниці, Харкові та ін. містах забезпечуються державними стипендіями. Отже, реорганізація мистецької освіти забезпечує високу якість підготовки виконавців та керівників-організаторів мистецького процесу, забезпечує чіткість структури і профілю навчальних закладів.

ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО. На фронті образотворчого мистецтва особливо позначилось націоналістичне шкідництво. Формалізм, націоналістичні концепції та змальовування націоналістичної

ХУДОЖНІ ТА МУЗИЧНІ ІНСТИТУТИ Й ТЕХНІКУМИ УСРР

Примітка: В наслідок реорганізації художніх та музичних інститутів кількість студентів зменшилась.

EXPLANATION OF THE ABOVE FIGURES

THE ABOVE FIGURES SHOW THE RESULTS OF THE EXPERIMENT

CONDUCTED BY THE AUTHOR

ON THE EFFECT OF THE VARIOUS FACTORS

Художник Карпов

Колгоспник-ударник

романтики були в ряді робіт 1931-32 року. «Теоретиком» цього шкідництва був фашист Врона, що скеровував в своїх критичних виступах процес художньої творчості на буржуазно-націоналістичні формалістичні позиції.

Третя та четверта всеукраїнські виставки, що були за час з 1931 по 1933 рік, яскраво показували наслідки груповщини та цього шкідництва: третя виставка, організована в 1931 році, мала 160 авторів, четверта виставка мала 102 автора.

За старого керівництва НКО всеукраїнські виставки засмічувалося картинами, що нібито мали революційні назви, а по суті вони не відображали, а перекирчували нашу соціалістичну дійсність.

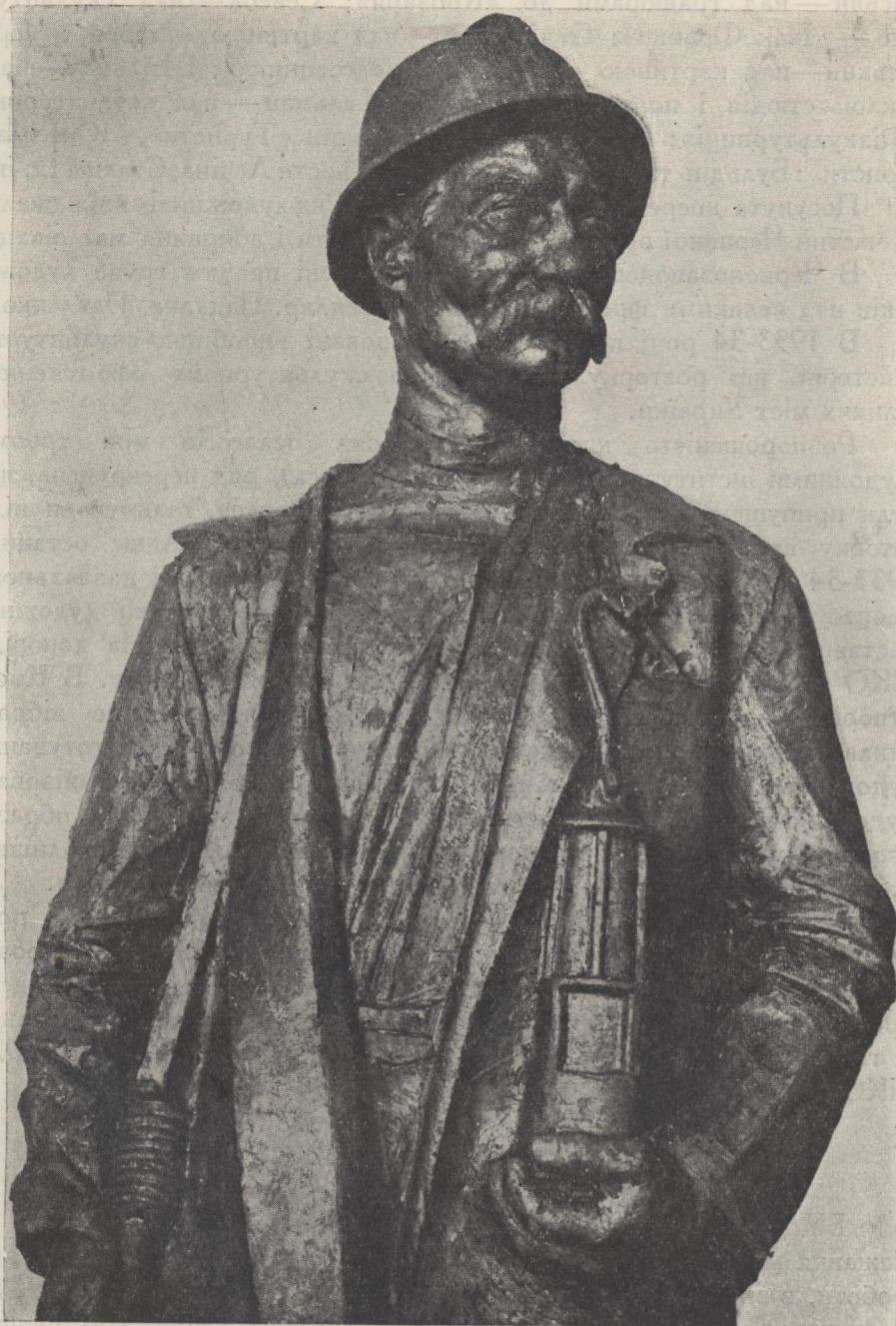
Історична постанова ЦК ВКП(б) про картинно-плакатну продукцію, ліквідація всіх художніх асоціацій, організація оргкомітету спілки радянських художників — піднесли творчість художників Радянської України. За останній час були організовані художні виставки, на яких продемонстровані творчі успіхи радянських художників, а також перебудова ряду майстрів (Петрицького, Кричевського, Бойчука, Седляра, Падалки і ін.).

В 1934 році проведено такі виставки:

Виставка 15 років ВЛКСМ	600 експонатів
„ до XII з'їзду КП(б)У	613 „
„ ескізів в НКО	813 „
„ до пленуму художників	813 „
„ дитячої іграшки	859 „
„ на з'їзді „Серп і Молот“	234 „
„ „ ХТЗ	426 „
„ до 1-го травня	440 „

До творчої роботи широко залучені і старі і молоді майстри. Наркомосом законтрактовано на Україні 168 художників, сплачується їм щомісяця 77.450 крб. За 1934 рік видано творчих субсидій на 20.000 крб. Надано творчих командировок — 32, відряджено до музеїв Москви та Ленінграда 18 художників. Залучено до творчої роботи 88 нових художників. Особливо треба відзначити піднесення серед тих кадрів художників, які у наслідок групової боротьби не мали ніякої роботи. Тепер академік Самокіш працює над картиною «Прорив південної групи» — з історії Червоної армії, художник Крайнев готує картину «Похорон Дзержинського»; Шульга — «Постишев серед дітей» та картину «Повстання французької ескадри в Одесі»; Івасюк працює над картиною «Червона армія на польському фронті»; Шовкуненко опрацьовує матеріал (біля 10 етюдів) Дніпрельстану; Волокідін працює над картиною «Зустріч Червоної армії в Одесі»; Кричевський — «Переможці над Врангелем»; Козик працює над груповим портретом ударників, механізаторів Дніпрельстану.

Творча робота охопила всіх художників різноманітних творчих угруповань: Петрицький працює над картиною «З історії будів-

Скульптор Кратко

Ударник шахти

ництва ХТЗ»; Страхов—над графікою, плакатом, скульптурою; Ракитський—над картиною «Похорони загиблого партизана»; Касьян—над гравюрами до «Кобзаря»; Севера—над скульптурою—«Іван Франко»; Овчинников—над картиною «Любов»; Черкаський—над картиною «Відпочинок колгоспника»; Штільман—над циклом етюдів і портретів ударників; Гельман—над скульптурою «Фізкультурниці»; Крюков—над картинами «Туристи», «Юні планеристи»; Бульдін та Дороган закінчують бюсти Леніна, Сталіна і т. ін.

Посунута вперед оборонна тематика. Ряд художників виїжджали до частин Червоної армії та флоту для роботи і збирання матеріалів.

В Червонозаводському театрі в Харкові працює група художників над великими фресками (Бойчук, Седляр, Падалка, Павленко).

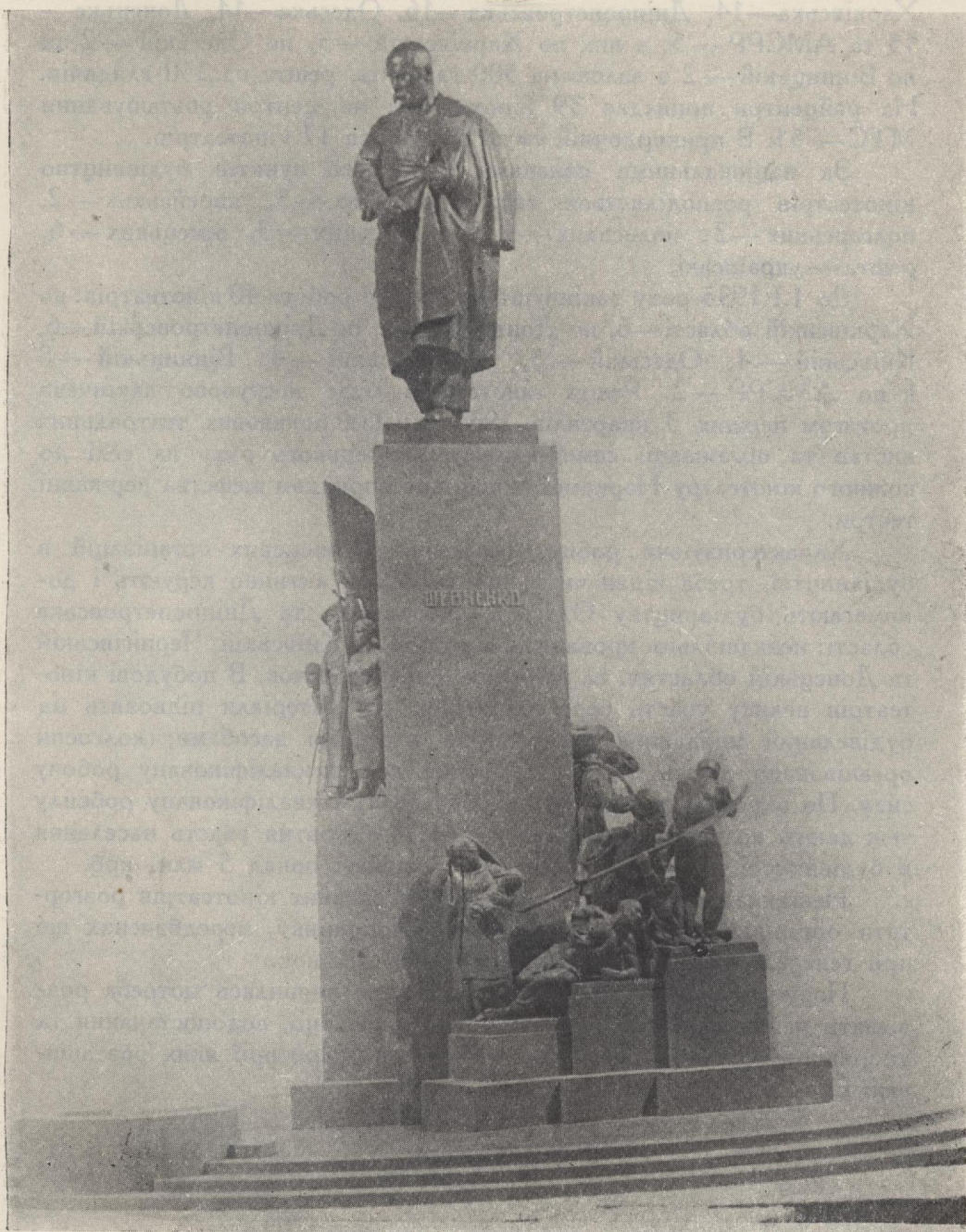
В 1933-34 році при НКО організовані виробничо-скульптурні майстерні, що розгорнули роботу по скульптурному оформленню великих міст України.

Розпорошеність кваліфікованих сил педагогів між трьома Художніми інститутами (Харків, Київ, Одеса), ряд перекручень, що були припущені в організації навчального процесу, гальмували підготовку висококваліфікованих кадрів художників. Лише останній 1933-34 навчальний рік дав ряд зрушень в організації навчального процесу. Це вже було продемонстровано на Всеукраїнській художній виставці студентських праць інститутів та технікумів. На доповідь НКО Раднарком ухвалив реорганізувати художню освіту. В Києві утворено єдиний Всеукраїнський художній інститут, де зібрані викладовські кадри, які можуть забезпечити високоякісне готування художників. В Києві, Луганську та Дніпропетровську організовані художньо-педагогічні технікуми для підготовки викладачів образотворчого мистецтва в початковій і середній школі. На базі колишніх інститутів Одеси та Харкова створені міцні художні технікуми.

Отже, борючись проти націоналістів, які орудували під прикриттям Скрипника, НКО під керівництвом ЦК КП(б)У провів велику роботу по піднесенню соціалістичного мистецтва на рівень зрослих вимог пролетарів та колгоспників. Проте, ще великі завдання в галузі мистецтва стоять перед нами. На виконання цих завдань НКО і мобілізує свої сили.

БУДІВНИЦТВО КІНОТЕАТРІВ НА СЕЛІ. У відповідь на бажання мільйонних мас створити матеріальні умови для культурної роботи, з ініціативи П. П. Постишева, ЦК КП(б)У та уряд УСРР постановили в 1934 році приступити до збудування 100 перших сільських кінотеатрів, які мають бути не лише кінотеатрами та театрами, а справжніми вогнищами культури на селі.

При театрах будуть окремі приміщення для політмасової роботи (військовий кабінет, агротехнічний, фотогурток, бібліотека, радіо та ін.).

Проект пам'ятника Шевченка в Харкові

За окремими областями будівництво розподіляється так:

Київська область — 14, Чернігівська — 9, Вінницька — 13, Харківська — 14, Дніпропетровська — 16, Одеська — 14, Донецька — 15 та АМСРР — 5; з них по Харківській — 3, по Одеській — 2 та по Вінницькій — 2 з залогом на 500 глядачів, решта на 350 глядачів. На райцентри припадає 39 кінотеатрів; на центри розташування МТС — 51. В прикордонній смузі будується 17 кінотеатрів.

За національними ознаками населених пунктів будівництво кінотеатрів розподіляється так: російських — 3, єврейських — 2, болгарських — 2, польських — 2, молдавських — 3, німецьких — 6, решта — українські.

До 1.І 1935 року закінчуються будівні роботи 40 кінотеатрів: по Харківській області — 6, по Донецькій — 5, по Дніпропетровській — 6, Київській — 4, Одеській — 5, Чернігівській — 4, Вінницькій — 8 і по АМСРР — 2. Решта кінотеатрів буде поступово закінчена протягом перших 3 кварталів 1935 р. Для показових театральних вистав та організації самодіяльного мистецького руху на селі до кожного кінотеатру Наркомос прикріпив порядком шефства державні театри.

Характеризуючи роботу обласних та місцевих організацій в будівництві, треба відзначити, що найбільш активно керують і допомагають будівництву Одеська, Харківська та Дніпропетровська області; незадовільно провадиться робота по Київській, Чернігівській та Донецькій областях, за винятком окремих точок. В побудові кінотеатрів велику участь бере населення; всі матеріали підвозять на будівельний майданчик колгоспники власними засобами; колгоспи організовано дають безплатно майже всю некваліфіковану робочу силу. По окремих точках будівництва деяку і кваліфіковану робітну силу дають колгоспники безплатно. На 1-е жовтня участь населення в будівництві всіх кінотеатрів вже дорівнює понад 5 млн. крб.

Невідкладне завдання — навколо будованих кінотеатрів розгорнути організацію парків культури та відпочинку, передбачених ще при генеральному плануванні відведених ділянок.

Поруч з побудовою палаців культури виявилась потреба розв'язати найближчим часом справу електрифікації, водопостачання та упорядкованості тих населених пунктів, на території яких розташовані ці кінотеатри.

Сільських кінотеатрів, які мають бути не тільки місцями культурного життя, а справжніми вогнищами культури на селі.

При театрах будуть окремі приміщення для політмасової роботи (військової кабінет, агротехнічний, фотокуртас, бібліотека, радіо та ін.).